

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna dla

Młodzieży

Materiały dotyczące hejtu i mowy nienawiści

Zbigniew Koząński

Łódź 2021

Spis treści

1. Definicje – hejt, mowa nienawiści, trollowanie, cyberbulling
 2. Dlaczego trudno walczyć z mową nienawiści i hejtem w sieci ?
 3. Jak radzić sobie w sytuacji doświadczania Hejtu ?
 4. Kierunki przeciwdziałania przemocy(cyberprzemocy) i hejtowi
 5. Hejt - Mowa Nienawiści - Cyberprzemoc
- Bibliografia i materiały edukacyjne

1.Definicje

HEJT

Pod pojęciem hejt przyjmujemy działanie w Internecie wymierzone w indywidualne osoby.

To opinia dotycząca konkretnej osoby wyrażona w sposób ostry, raniący i obrażający, wręcz „chamski”, w sposób wyrażający pogardę. Towarzyszy temu często wulgarny język.

Hejt można wyrażać w sposób: słowny, pisemny i obrazkowy.

Hejt dotyczy ludzi sławnych, ale też spotykają się z nim zwykli ludzie na forach internetowych, portalach typu facebook, ask.fm itd.

Hejt prowadzi do poważniejszego zjawiska jakim jest mowa nienawiści, a ta z kolei do wykluczenia, dyskryminacji i przemocy

MOWA NIENAWIŚCI

Wg Rady Europy Mowa nienawiści obejmuje wszelkie formy wypowiedzi, które szerzą, propagują czy usprawiedliwiają nienawiść rasową, ksenofobię, antysemityzm oraz inne formy nienawiści bazujące na nietolerancji m.in.: nietolerancję wyrażającą się w agresywnym nacjonalizmie i etnocentryzmie, dyskryminację i wrogość wobec mniejszości, imigrantów i ludzi o imigranckim pochodzeniu

TROLLOWANIE

Trollowanie (trolling) – antyspołeczne zachowanie charakterystyczne dla forów dyskusyjnych i innych miejsc w Internecie, w których prowadzi się dyskusje.

Osoby uprawiające trollowanie nazywane są trollami.

CYBERBULLYING (CYBERPRZEMOC)

Cyberbullying to elektroniczna agresja rówieśnicza, gdzie zarówno sprawca, jak i ofiara to młodzi ludzie najczęściej jakoś ze sobą powiązani (np. uczęszczający do tej samej klasy). Zwykle też jako cyberbullying traktuje się działania powtarzalne – których negatywne oddziaływanie na ofiarę jest rozciągnięte w czasie.

2. Dlaczego trudno walczyć z mową nienawiści i hejtem w sieci ?

1. Młodzież akceptuje powielane zachowania z swoich idoli np. youtuberów (kojarzy im się to z sukcesem, sławą, pieniędzmi)

2. Powszechność materiałów w sieci obniża wrażliwość młodych ludzi na problem wielu (większość wyraża wobec nich obojętność (nie reaguje –ignoruje), a nawet uznają je za atrakcyjne i zabawne)

Het jako rozrywka, beka, normalny a nawet pożądanym sposób komunikacji - następuje przyzwolenie i przywyknienie do takiego stylu wypowiadania się

3. Bierność na – szczególnie - mowę nienawiści – może wynikać z obojętności, ale także z bezsilności, braku wsparcia lub niewystarczającej wiedzy na temat tego, jak można reagować.

Ta postawa młodzieży stawia ogromne wyzwanie przy projektowaniu działań edukacyjnych i kampanii mających na celu, zachęcić młodzież do przeciwdziałania mowie nienawiści i hejtowi w Internecie

4. Dzieci są często ekspertami dla dorosłych od Internetu – rodzice nie potrafią zagwarantować bezpieczeństwa w sieci, czy z braku świadomości zagrożeń, czy braku kontroli, bezradności, sami też posługują się hejtem

5. Dzieci są od dorosłych oddalone, zanurzone w grze, pochłonięte, wpatrzone w komórkę, a także mają świadomość swojego prawa prywatności i chcą z niego korzystać

6. Fałszywe rozumienie wolności jako rozumiane jako brak jakichkolwiek granic, zwłaszcza jeśli chodzi o wolność wypowiedzi, brak wystarczającej kontroli nad Internetem

7. Monetaryzacja działalności internetowej – właściciele platform odnoszą korzyści z popularności – nienawistne komentarze napędzają dyskusję i zwiększają zyski organizatorów

8. Ogólnospołeczny (polityczny) klimat – ostatnie wydarzenia (zabójstwo prezydenta Adamowicza), polaryzacja życia politycznego, podważanie autorytetów nieustający spór polityczny, anty-uchodźcza retoryka rządzących, brak umiejętności cofnięcia się i przeproszenia.

9. Jednocześnie społeczna bezradność wobec tego zjawiska - każdy uczestnik życia społecznego (gracz polityczny) uważa, że to nie on przyczynia się do szerzenia nienawiści i pogardy, za to coraz częściej czuje się jego ofiarami

10. Kulturowo- ekonomiczne przyczyny

3. Jak radzić sobie w sytuacji doświadczania Hejtu ?

1. Hejt jest przemocą- masz prawo do obrony siebie, swoich praw czyli swojej godności jako człowieka
2. Każdy człowiek zasługuje na szacunek: Ty, Twój kolega , inne dzieci , i nikt nie ma prawa prześladować, poniżać lub wyśmiewać drugie osoby z jakiegokolwiek powodu
3. Każdy ma prawo być inny i nikt nie ma praw prześladować go z tego powodu
4. Broniąc siebie mówisz STOP autorowi hejtu i dajesz komunikat, że takie działanie nie jest bezkarne(pomagasz innym dzieciom i dajesz przykład jak można się zachować)
5. Zgłaszaj każdy hejt do administratora strony
6. Agresja rodzi agresję a Ty chcesz ją zatrzymać
7. Każda przemoc wobec drugiego człowieka podlega karze
8. Jeśli jesteś odbiorcą hejtu, nie ty jesteś za to odpowiedzialny, ty jesteś w porządku , to problem hejtującego, to on nie jest w porządku.
- 9.Hejt to jest opinia a nie prawda o Tobie, ktoś zastosował przemoc wobec Ciebie albo nie zdając sobie sprawy z konsekwencji swoich słów, albo chcąc Ci dokuczyć
- 10.Ty jako odbiorca hejtu(przemocy) masz prawo do wyboru zachowania się
- 11.Kiedy spotkasz się z przemocą– hejtem możesz (masz prawo) poczuć się, bezradny , słaby, smutny i zły (wielu młodych ludzi doświadcza hejtu i takich uczuć)
- 12.Masz prawo to zatrzymać(hejt), zareagować , bo są sposoby by się temu przeciwstawić
- 13.Są ludzie , którzy mogą Ci pomóc, nie jesteś sam(poszukaj pomocy u osoby dorosłej - nauczyciela, wychowawcy, pedagoga szkolnego, rodzica, brata , siostry lub innej osoby dorosłej, do której masz zaufanie)
14. Unikaj odpowiadania hejtem na hejt (to wzmacnia i nakręca hejt)
15. Unikaj zachowania hejtu tylko dla siebie
16. Gdy kolega stanie się odbiorcą zareaguj , wesprzyj go swoją opinią, stań za nim murem, pomóż znaleźć wspierającego dorosłego, nie udostępniaj dalej wpisu
- 17.Zanim coś udostępnisz w mediach społecznościowych zastanów się dwa razy
- 18.Zanim coś skomentujesz zastanów się dwa razy
19. Wychowawco, nauczycielu – zapoznaj się z materiałami *Jak radzić sobie w sytuacji doświadczania przez ucznia zjawiska hejtu oraz warsztatami* na temat hejtu
- 20 Rodzicu – zapoznaj się z materiałami *Jak radzić sobie w sytuacji doświadczania przez dziecko hejtu*

Opracował : Zbigniew Koząnskin a podstawie materiałów przygotowanych przez Global Dygnity Poland

4. Kierunki przeciwdziałania przemocy (cyberprzemocy) i hejtowi

- wykorzystano sugestie zaproponowane przez Rzecznika Praw Obywatelskich

1. Musimy sięgnąć głębiej, nauczyć się akceptować innych, **odbudować wzajemne zaufanie i empatię**. A najlepiej zacząć od siebie.

2. **Rozmawiajmy o wartościach** – tłumaczymy dlaczego mowa nienawiści (hejt) jest zły, uczymy szacunku i dialogu oraz takiego sposobu wyrażania swojego zdania , racji i emocji , które nie niszczą innych i nie pogardzają nimi

3. **Uwrażliwiamy** dzieci ale i dorosłych – rodziców, wychowawców , **na mowę nienawiści**, od najwcześniejszych lat (poprzez kampanie społeczne , działania edukacyjno-wychowawcze, warsztaty, rozmowy z uczniami)

{Z badań wynika , że młodzież nie zna terminu mowa nienawiści i nie wie co ono oznacza, bardziej naturalnym pojęciem jest dla niej hej; ponadto młodzi ludzie nie odróżniają hejtu od mowy nienawiści, blisko ¾ nie potrafiło wskazać różnicy, 7 % uznało te pojęcia za synonimy ponadto mimo , że młodzi ludzie zdają sobie sprawę z konsekwencji nadmiernego hejtu i są przekonani , że hejterzy powinni ponosić konsekwencje swoich działań, to mimo wszystko chcą mieć prawo do wyrażania opinii w sytuacji, gdy ktoś zachowuje się głupio, ponadto nie tłumacz hejtu wolnością słowa ,jednakże wśród tych którzy stosują hejt zaledwie 1/3 uważa, że hejterzy powinni ponosić prawne konsekwencje, wobec 65% tych którzy nie hejtują i nie są hejtowani, hejtujący częściej bronią swojego prawa do hejtu uzasadniając to wolności słowa i chęcią wyrażania swojej opinii i prawdy }.

4. **Uświadamiamy skalę zagrożeń**, gdyż wciąż jeszcze **agresja internetowa spotyka się z lekceważeniem** , jako coś co dzieje się tylko „ wirtualnie”, i jest w związku z tym mało istotne.

5. **Potrzebna jest edukacja medialna** – uświadamianie młodzieży, jak dewastujące mogą być skutki hejtu i internetowego dręczenia rówieśników
(**nauka empatii**)

6. Uczmy dzieci ale też uczmy się od dzieci czy razem z dziećmi tego
– jak wygląda ich sieciowy świat
- **uczmy odpowiedzialności za słowo, za krzywdzenie innych**
(odpowiedzialność moralna, prawna, sankcje)
- angażujemy dzieci i młodzież w tworzenie przekazów edukacyjnych, które będą trafne i najlepiej dostosowane do ich sposobu korzystania z sieci

7. Nauczmy się razem z dziećmi, **jakie są regulaminy** korzystania z mediów społecznościowych oraz **jak zgłaszać niepożądane treści**

8. Na poziomie krajowym - **uczmy kultury internetowej**, że Internet jest to miejsce, z którego korzystamy świadomie i dbamy o kulturę przekazu

9. Wykorzystujmy **skuteczniej narzędzia prawne (zdecydowana reakcja organów ścigania)** – stosowanie cyberprzemocy i mowy nienawiści może być przestępstwem np. groźba karalna, uporczywe nękanie (stalking), podszywanie się, zmuszanie do określonego działania, zniesławienie, zniewaga, naruszenie intymności seksualnej, utrwalenie wizerunku nagiej osoby bez jej zgody , itp.)

10. **Sklaniajmy dostawców** usług internetowych do **usuwania hejterskich treści**, stanowczej moderacji

11. Potrzebna jest **wspólne przeciwdziałanie** rządów, przedsiębiorców, mediów fundacji, ośrodków akademickich , współdziałanie rodziców, nauczycieli , wychowawców czyli najbliższego otoczenia dzieci

5. Hejt - Mowa Nienawiści - Cyberprzemoc

Bibliografia i materiały edukacyjne

1. Global Dignity Poland (2016). Wilki i owce w Internecie, czyli raport na temat hejtu wśród młodzieży [raport_z_badania.pdf; 20.12.2018]. Materiały edukacyjne :
 - *Warsztaty: Hejt ? Hejtu nie promuję. Hejt banuję, bo reaguję*
 - *Jak radzić sobie w sytuacji doświadczenia przez ucznia zjawiska hejtu (poradnik dla nauczycieli , poradnik dla rodziców , poradnik dla ucznia*
2. K Gawrol *Hejt w internecie – analiza zjawiska* (w:) Edukacja –Technika-Informatyka nr.4 /18/2016
- 3.J. Włodarczyk *Mowa nienawiści w Internecie w doświadczeniu polskiej młodzieży* (w:) Fundacja Dzieci Niczyje Uniwersytet Warszawski 2016
3. K.Rosińska *Zjawisko hejtingu wśród młodzieży oraz sposoby przeciwdziałania* (w:)Kultura-Media – Teologia 2107 nr. 29
4. M.Juza . *Hejterstwo w komunikacji internetowej. Charakterystyka zjawiska, przyczyny i sposoby przeciwdziałania*. Profilaktyka Społeczna i Resocjalizacja, nr 25, s. 27–50. 2015
- 5.*Mowa nienawiści . Mowa pogardy – raport z badań Centrum Badań nad Uprzedzeniami* we współpracy z Fundacją Batorego [dostęp 20.05.2019]
6. „Mowa nienawiści w sieciowym życiu naszych dzieci [dostęp 20.05 .2109]
7. Strońska , *Drzazga Polski Hejt. Przyczyny i społeczne skutki mowy nienawiści 2017*
8. M. Grzesiak *Psychologia Hejtu czyli jak radzić sobie z krytyką w życiu osobistym i zawodowym 2017*
- 9.J. Dynkowska i inni *Hejterstwo . Nowa Praktyka kulturowa ?Geneza . Przypadki . Diagnozy.2017*
- 10.E. Dziwak *Od egalitarności do inkluzywności. Hejt jako następstwo komercjalizacji internetu* (w :) *Zeszyty Prasoznawcze* 2019t.62 Nr 1
- 11.S.Matlak *Status ontologiczny mowy nienawiści*(w:) *Naukowy Przegląd Dziennikarski* 2017
- 12.Brzezińska –Waleszczyk *Granica między hejtem a beką* (w:) Kultura.Media.Teologia 2016
- 13.Urbaneck G. (2018). *Hejt jako społeczny przejaw patologii w Internecie. Próba klasyfikacji adresatów*. (w:)Kultura Bezpieczeństwa. Nauka – Praktyka – Refleksje, nr 29, s. 218–237.
14. K. Krejtz (red.). *Internetowa kultura obrażania?* [dostęp 20.05.2019]
15. Miejski słownik slangu i mowy potocznej [dostęp 20.05.2019]

Opracował: Zbigniew Koziański

Najnowsza literatura – przemoc rówieśnicza w czasie epidemii i zdalnego nauczania

1. Siemieniecka D, Skibińska M. Majewska K. *Cyberagresja – zjawisko, skutki, zapobieganie* Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu M.Kopernika w Toruniu 2020
2. Siemieniecki, W., Kwiatkowska, L. Wiśniewska-Nogaj L. *Agresja – zjawisko, skutki, zapobieganie. Perspektywa pedagogiki kognitywistycznej, psychoproflaktyki oraz edukacji moralnej*, Wydawnictwo Naukowe UMK.Toruń 202
3. *Internetowy hejt po obu stronach monitora: konsekwencje cyberprzemocy* Goetz M.(w :) [www. swiatproblemów](http://www.swiatproblemow.pl) (dostęp 1.04.2021)
4. *Cyberprzemocy nie pokonamy w tydzień* (w:) <https://wiadomosci.onet.pl/swiat/> (dostęp 1.04.2021)
5. *Hejt w sieci. Jak uchronić dziecko przed cyberprzemocą?* : Kampania Stowarzyszenia SOS Wioski Dziecięce w Polsce: Przemoc w internecie zostawia niewidzialne rany
<https://zdrowie.radiozet.pl/Psychologia/Relacje/Hejt-w-sieci.-Jak-uchronic-dziecko-przed-cyberprzemoca> (dostęp 1.04. 2021)
6. *Będziesz memem - cyberprzemoc powszechna podczas zdalnego nauczania*
<https://www.prawo.pl/oswiata/cyberprzemoc-w-szkole-skala-zjawiska-jak-zglosic,506316.html> (dostęp 1.04.2021)
7. *Cyberprzemoc* – linki do stron zajmujących się cyberprzemocą i hejtem (dostęp 1.04.2021)
8. <https://www.transatlantyk.org/edukacja/wyklady-uniwersytetu-swps-przemoc-w-szkole-vs-przemoc-w-sieci-pandemia-i-jej-skutki-na-relacje-nastolatkow/>
9. *Błędne koło przemocy rówieśniczej* – M.Wójcik -prezentacja (saferinternet polska)
10. *Webinaria DBI – Co (nowego) wiemy o przemocy* -J.Pyżalski ([www. saferinternet.pl](http://www.saferinternet.pl))

Publikacje ORE dotyczące przemocy i cyberprzemocy w szkole

1. *Przeciwdziałanie przemocy i agresji w szkole. Poradnik dla nauczycieli*. ORE. 2012.
2. *Jak reagować na cyberprzemoc. Poradnik dla szkół* wyd. II. ORE. (red.Ł.Wojtasik)
3. Czerniewska -Koruba. E. *Agresja i przemoc w szkole czyli co powinniśmy wiedzieć aby skutecznie działać*. ORE.2012.
4. Tomasz Garstka *.Zapobieganie agresji w szkole. Metody organizacji codziennej pracy wychowawczej*. ORE. 2015.
5. Tomasz Garstka *Postawy i oddziaływania dorosłych w przeciwdziałaniu przemocy rówieśniczej*. ORE.2015
6. *Bezpieczeństwo uczniów w cyberprzestrzeni*
7. *Zagrożenia w Internecie. Zapobieganie – reagowanie* Cz. I
8. *Zagrożenia w Internecie. Zapobieganie – reagowanie – cyberprzemoc*. Cz. II
9. *Przemoc i cyberprzemoc. Poradnik dla rodziców szkół ponadpodstawowych*

